

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

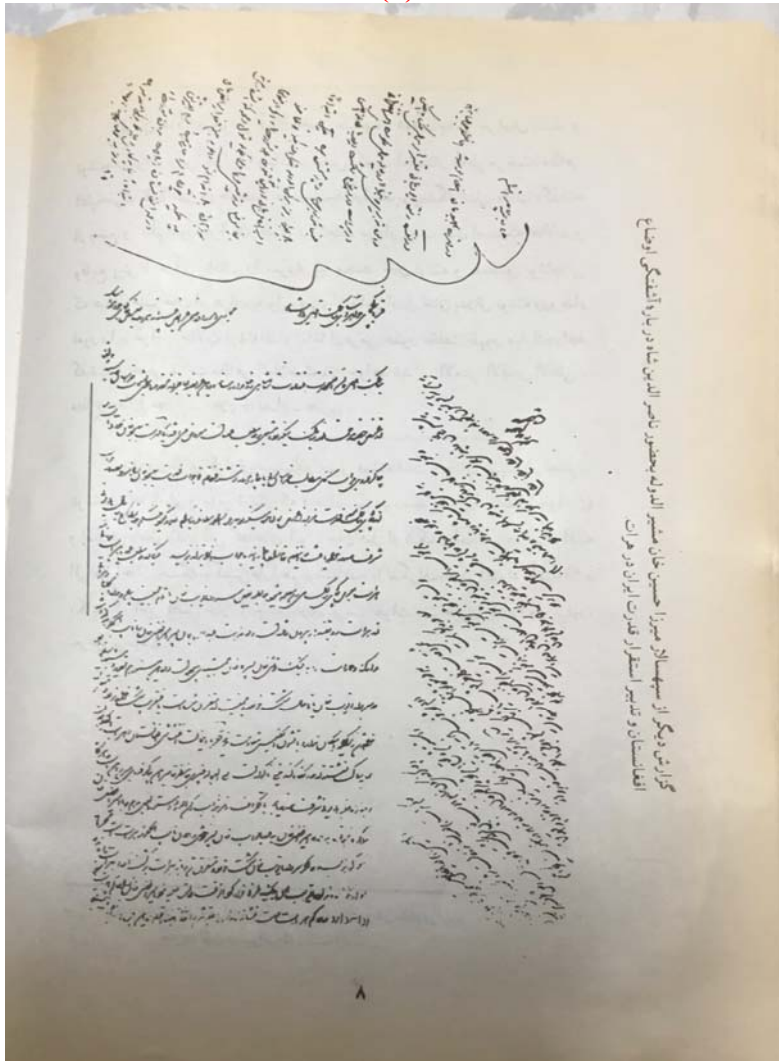
سیاسی

فرستنده: استاد اکبر قریشی

۲۷ مارچ ۲۰۲۵

یادداشت: کتاب "اسناد و نامه های افغانستان" را که زحمت گردآوری آن را "شهرت ننگیال" متقبل شده است، از آن جایی که با خواندن آن بخشی از تاریخ افغانستان روشن می شود، خدمت شما خوانندگان عزیز در چندین قسمت تقدیم می دارم، امیدوارم مورد علاقه و دلچسبی شما بزرگواران قرار بگیرد. اکبر قریشی

(۲)

قربان خاکپای جواهر آسای اقدس همایوت شوم... مجاری امور را در ضمن
عرایس عبیدانه هر روز بعرض خاکپای جواهر آسای مبارک اقدس همایون اعلیحضرت
قدر قدرت شاهنشاهی روحانفداه رسانده و این عزیزه عاجزانه مخصوصاً برای نوشتجات
خراسان که رسیده و لفاً از عرض حضور مرحمت ظهور مبارک میگذرد و مشتمل بر دو
مطلب عمده است معروض می‌افتد، یکی فهرست بیبود خان کلانی است که چاکر
قدوسی جواب کل مطالب خراسان را با چاپار نوشته فرستادم اما جواب فهرست بیبود
خان را منوط بصدور جواب از خاکپای مبارک نمودم، فهرست مزبور از عرض لحاظ
انور میگذرد هر طور اراده مبارکه مطاعه، علاقه گیرد حکم چاپ نامطاع مبارک همایونی
شرف صدور خواهد یافت که اینفلام خانه زاد با چاپار آئینده جواب آن را بتواند
بنویسد، یکی از دو مطلب عمده این است که روزنامه هرات بعرض خاکپای مبارک
میرسد معلوم میشود که بطور یقین سردار ایوب خان با تمام جمعیت پیاده و سواره
کابل و هراتی از هرات رو به قندهار بیرون رفته است و در هرات عبدالوهابخان پسر
امیر افضل خان را نایب الحکومه گذاشته و اراک و عمارات را به پلنگ نوش خان
پسر آقاخان جمشیدی سپرده است و در این مسئله هم تردید و شبهه راه ندارد که سردار

ایوب خان یا تا حال شکست خورده و جمعیت او متفرق شده است یا عنقریب شکست خواهد خورد و متفرق خواهد شد ، زیرا که امکان ندارد با قشون انگلیس مقاومت نماید ، اگر با اینحالت اغتشاش افغانستان و هرات بالکلیه دولت علیه ساکت نشسته از دور نگاه کند خیلی ناگوار است ، علی‌الجماله چیزی که بنظر قاصر این چاکر فدوی میرسد این است که هرگاه اجازه علیه همایونی شرف صدور یابد باتلگراف رمز بنواب رکن الدوله ۲ دستور العمل بدهم که با امیر افضل خان مذاکره نموده قرار بدهد که امیر افضل خان به عبدالوهاب خان پسر خودش که الان نایب الحکومه هرات است محرمانه مؤکداً بنویسد که اگر سردار ایوب خان شکست خورد و متفرق شد و باز بهرات برگشت او را به هرات راه ندهد ، بغداد آنکه راه ندهد و ایوب خان بیک طرفی فرار کرد آنوقت دولت علیه خود امیر افضل خان را حاکم هرات نموده روانه دارد که حاکم هرات دست نشانده دولت علیه باشد و اقلاً اینقدر اقدام در این بین ها از اینطرف شده باشد و انگلیس ها در اینخصوص بهیچوجه حرفی نخواهند داشت ، حاکم هرات هم دست نشانده دولت شده بیک اقدامی هم شده است ، چاکر فدوی گمان ندارم ایوب خان پس از شکست خوردن حالت رفتن طرف هرات را داشته باشد که محتاج باین شود که پسر افضل خان او را راه ندهد ، در اینصورت اگر این اقدام شود خوب است ، تا رأی قضا امضای مبارک سایه خدا روحنا فداه چه اقتضا فرماید ، بهرطور مقرر شود امتثال خواهد شد ، سایر امور قشونی و وزارت خارجه از شمول توجهات خاطر خطیر آفتاب تأثیر مبارک منظم و درطبق اراده مطاعه مبارک است ، حکومت امیر افضل خان در هرات بدست دولت علیه بشود باینمعنی که حکومت هرات باز حکومت مستقله خواهد بود ، این حکومت امیر افضل خان بعینه مثل حکومت سلطان احمد خان در هرات خواهد بود که از اینجا

حاکم شد رفت ، از قرار تقریر انگلیس ها گویا امیر عبدالرحمن خان به کابل نزدیک
شده و بنا بدعوت انگلیس ها می رود احتمال می رود که حکومت کابل را با ترکستان
به عبدالرحمن بدهند و قندهار را هم به شیرعلی خان و از برای هرات هنوز فکری
نکرده اند حکومت افغانستان را باین سه قسم متفرق کرده اند - الامر الاقدس الاعلی
مطالع مطاع مطاع - غلام خانه زاد حسین .

شاه بالای گزارش سپهسالار نوشته است .

جناب سپهسالار اعظم - در فهرست بهبودخان احکام نوشته شد همانطور جواب
بدهند ، در فقره رفتن ایوب خان به قندهار برای جنگ با انگلیس و این تدبیری که
بنظر آورده اید برای حکومت امیر افضل خان در هرات در وقوع شکست ایوب خان از
انگلیس خوب تدبیری است و بسیار مستحسن است لیکن البته اولاً باید بطور رمز
بهرکن الدوله تلگراف بکنید که او با خود امیر افضل خان در این فقره خلوت کرده
مشورت نماید ، اگر او خودش باینوضع و ترتیبی که شما عرض کرده اید قبول و صحه
گذاشت و راضی شد بعد از آن باید اقدام شود ، والا بیستم خود امیر افضل خان چه میگوید ،
چون هم مرد عاقلی است و هم بصیرتش در عمل افغانستان زیاد است بدون مشورت او
ابتدائاً نباید کاری و حکمی کرد ، بهر کن الدوله تلگراف رمز بکنید جواب هر چه شد
بمرض برسانید . - ۹۷ -

۱ - مقصود از روزنامه گزارش بوده است .

Handwritten text at the top of the page, including a circular stamp and several lines of script.

Main body of handwritten text in the center of the page, consisting of multiple paragraphs.

Handwritten notes or signatures on the right side of the page.

گرانی است از سیه سالک میرزا حسن خان رابع شکست انگلیس ها در کندهار (۱) و امارت عبد الرحمن خان در افغانستان و انحلال امور دولت عثمانی، به حضور ناصر الدین شاه

قربان خاکپای جواهر آسای اقدس همایون مبارکت شود - در عرایض سابقه
تعیین عبدالرحمن خان^۲ به امارت افغانستان از روی تلغراف ناظم الملك^۳ و اخبار وارده
از هندوستان بعرض آستان مبارک ملوکانه روحنا فداء رسانیده بودم دبشب تلغرافی از
ملکم خان رسید که لازم شد امسروز فوراً بعرض اینعریضه عبودیت فریضه جسارت
ورزیده خاطر مبارک همایون شاهانه را از وقایع مهمه در افغانستان هر چند زودتر ممکن
بشود مطلع سازم ، موافق تلغراف مزبور که لفاً از عرض خاکپای اقدس اعلی میگذرد
در حوالی قندهار افغانها يك بریکاد قشون انگلیس را تمام و نابود کرده اند و بریکاد
کمتر از هفت هشت هزار نفر نمیتواند بشود و این واقعه جدید از برای انگلیس يك
مسئله بسیار مشکل و يك چاه عمیقی است که خارج شدن از او کمال صعوبت دارد،
اگر این وهن و خفت بزرگ را متحمل بشود و از افغانستان خارج گردد در فرنگستان
رسوا و مقتض است و از درجه اعتبار و اعتنا خواهد افتاد سهل است هندوستان را
را نمیتواند نگاه دارد و اگر بماند و در صدد تلافی بر آید باید يك معدود کثیری قشون
از تازگی به افغانستان بیاورد و ده مقابل زیادت از آنچه سابقاً خرج و ضرر میکرد
متحمل مخارج و خسارت گردد، حال معلوم نیست که این عمل از خود اهالی قندهار بوقوع
رسیده است و یا آنکه قشون هراتی و کابلی که با ایوب خان بجهدارفته بودند مصدر

این کار شده اند یا جمعیتی که در غزنین با محمدخان اجتماع داشتند بوقوع رسیده است یا هر سه متفقاً مصدر این کار شده اند، بعد از استحضار درست فوراً بعرض آستان اعلی خواهم رسانید. کار عثمانی در نهایت اختلال است جمیع دول معظمه که در حقیقت قدرت روی زمین است بجهت اجرای معاهده برلین^۴ و قرارداد کنفرانس اخیراً برلین متحد ایستاده اند و در عثمانی امروز کسی از رجال دولت نیست که بتواند بار این مشکلات عظیمه را بکشد و طوری بیرون بیاورد که اسباب خسارت کلی دولت نشود و اگر سکوت نموده و تمکین نمایند دو ایالت جسیمه معتنا به دولت میرود و خودش ضعیف و دشمنش قوی میشود و همه روزه همین یونانی مثل ناخوشی آکله^۵ او را میخورد و هرگاه ایستادگی نماید و تکلیف مجلس کنفرانس را رد کنند لابد منجر به محاربه میشود و اگر از طرفین يك تیر توپ و تفنگ خالی شود محققاً نتیجه اش تمام شدن جمیع قدرت عثمانی از قطعه دروملی^۶ است همینکه محاربه شروع شد اول دروملی شرق ملحق به بلغارستان میگردد و اتریش به «سیلانک» خواهد آمد، يك توسعه ثانوی هم به قراداغ و سرب و رومانی خواهند داد و فاتحه عثمانی خوانده خواهد شد، تلگرافی از حاجی محسن خان^۶ رسیده بود لفاً از عرض خاکپای انور خواهد گذشت، روز ۱۷ شعبان هم روز ولادت سلطان عثمانی^۷ بود سفارت عثمانی رسماً پذیرائی داشت، تشریفات متداوله بعمل آمد، تلغراف تبریک از جانب سنی الجوانب همایون بسطان زده شد جواب مؤدبانهائی که رسیده است لفاً از شرف عرض خاکپای مبارک خواهد گذشت، الامر الاقدس الاعلی - مطاع مطاع مطاع - غلام خانزاد - حسین .

ناصرالدینشاه بالای گزارش سپهسالار نوشته است .

حناب سپهسالار اعظم - منهدم و تلف شدن يك بریقاد لشکر انگلیسی که عبارت

از دور زیمان است و هر روز زیمان افواج متعدد هستند خیلی مایه تعجب ما شد و هیچ منتظر
همچه خبری نبودیم ، مایه این کار همان رفتن سردار ایوب خان از هرات شد با هراتی
و کابلی ، حالا باید دولت انگلیس خط خود را بفهمد و ملتفت بشود که اگر هرات را
بدولت ایران بی شرط واگذار کرده بود قشون ایران افغانهای هرات و این سمتها را
مشغول بخود میکرد و از صرافت جهاد با انگلیس می افتادند و هرگز همچه شکست عظیمی
بآنها نمی رسید ، خلاصه بملکم تلکراف معجلاً بکنید که هر خبری از تفصیل این شکست
و جنگ باشد بزودی بعرض برساند و اقدامات و خیالات انگلیس ها را هم بعد از این
خبر عرض بکنند که این عمل امارت عبدالرحمن خان را برهم میزند یا خیر (؟) خیلی زود
خبر بگیری ، کار عثمانی هم همین است که نوشته اید بهر طرف منجر شود کار او خراب
و چشمه دولتش سراب است ، خیلی جای افسوس است به خطهای گذشته که دولت
با این عظمت را مثل مهره شطرنج حالا مات کرده است در حقیقت شاهمات است و بیچاره .

۱ - تاریخ جنگ قندهار و شکست انگلیس ها روز ۲۷ ماه چواری ۱۸۸۰ میلادی
(آغاز شعبان ۱۲۹۷ ق) بوده است